

FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2020.

1. LIČNI PODACI	
	a. IME I PREZIME Elmana Cerić
	d. E-MAIL ADRESA elmana.ceric@2gimnazija.edu.ba
	e. ZVANJE mr.sc. filozofskih nauka
2. RADNO MJESTO	
a. Naziv ustanove:	Druga gimnazija Sarajevo
b. Adresa:	Sutjeska 1, 71000 Sarajevo
c. Telefon:	033/586-361
d. Posao koji obavljate:	Profesorica filozofije sa logikom i teorije spoznaje
e. Razred ili uzrast djece sa kojom radite:	3. i 4. razred srednje škole
f. Godine staža:	20
g. MOJA PEDAGOŠKA UVJERENJA	
<p>Moja pedagoška uvjerenja proističu iz već duge nastavničke prakse i baziraju se na optimističkoj ideji da nastavnik treba i može biti agens promjene u obrazovanju uprkos sistemu u kojem je zatečen sa učenicima. Ta se uvjerenja temelje na saznanju da učenički kapaciteti u učenju nisu fiksni, nego se mogu unaprijeđivati i razvijati korištenjem različitih nastavnih strategija i pristupa. Te nastavne strategije, prije svega trebaju biti inkluzivne, uključivati sve učenike bez obzira na njihove početne razlike u znanju i vještinama.</p> <p>Nastavnik učenicima treba biti poticaj i inspiracija, ohrabrujući ih da slobodno misle i govore, propituju autoritete, budu odgovorni, brinu jedni o drugima i međusobno se uvažavaju. Nastavnički autoritet ne može biti izgrađen na demonstraciji moći, već samo na velikoj ljubavi, posvećenosti, empatičnosti i odgovornosti prema učenicima i nastavničkom pozivu.</p> <p>Smatram da nastavne sadržaje treba oživotvoriti, i učenicima, u okviru postojećeg NPP-a, nuditi sadržaje iz njihove svakodnevnice, sadržaje koji ih zanimaju i koje oni smatraju važnima. Nastavnik ne bi trebao biti puki izvršitelj NPP-a, nego istinski intelektualac, koji će i svoje učenike poticati da budu autentični mislioci. Nastavnik stoga treba kontinuirano propitivati vlastita uvjerenja i stavove, kao i svoja nastavnička očekivanja. Ma koliko</p>	

NAGRADA ZA
INOVATIVNE
NASTAVNIKE

FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2020.

ova uvjerenja zvučala utopistički, mislim da od njih ne treba odustajati i da svako od nas može napraviti malu primjenu u svojoj učionici.

h. INOVATIVNA PRAKSA

NASLOV/NAZIV:	Primjena <i>stripovne metode</i> u nastavi filozofije sa logikom
KRATAK OPIS PRAKSE (do 200 riječi - jedan paragraf):	<p>Iako se strip sporadično, više ili manje učinkovito, koristio u nastavi različitih predmeta, <i>stripovna metoda u nastavi</i>, predstavlja svojevrsan novum u didaktičko-metodičkoj teoriji i praksi. Primjer dobre prakse upotrebe <i>stripovne metode</i>, i to specifično u nastavi filozofije sa logikom, detaljno je prikazan u knjizi <i>Strip kao medij filozofskog mišljenja: stripozofski pristup nastavi filozofije</i>, koju koautorski potpisujem sa prof.dr. Haris Cerićem. Knjiga je izašla 2020. godine u izdanju Druge gimnazije Sarajevo (Prilog 1).</p> <p><i>Stripovnu metodu</i> u nastavi filozofije sa logikom, tokom šk. 2019/2020. godine, primjenjivala sam u različitim oblicima, i to: 1. samostalna izrada stripa od strane učenika. Ovaj oblik stripovne metode zahtijeva duži vremenski period koji će se dati učenicima za odabir teme, planiranje i izradu stripa, stoga je vrlo prijemčiv kao projektni zadatak za vrijeme online nastave, iako sam ga ja učenicima kao zadatak davala tokom zimskog raspusta,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. strip kao osnova za poticanje nastavnog razgovora i diskusije (u ovom slučaju strip ne mora biti sa eksplicitno filozofskom tematikom, nego učenici trebaju prepoznati filozofska pitanja i probleme u pojedinom stripu ili dijelu stripa, analizirati ih i povezati sa već naučenim), i 3. strip kao izvor informacije i oblik svladavanja nastavnog gradiva (učenicima se kao zadatak daje čitanje učenja pojedinih filozofa predstavljena u formi stripa).
KATEGORIJA (Molim Vas da označite odgovarajuću kategoriju)	4. Predmetna nastavnica u srednjoj školi

DETALJAN OPIS:

POLAZIŠTA (Šta je prethodilo opisanoj praksi; kako je i zašto došlo do primjene opisane prakse?)

Ovoj praksi prethodilo je moja spoznaja da učenici bolje, brže i efikasnije usvajaju nastavne sadržaje koji su im predloženi na neobičan, zanimljiv i njima prijemljiv način. To se osobito odnosi na upotrebu vizualnih stimulusa (fotografije, stripovi, karikature, umjetničke slike...) koji automatski privlače pažnju učenika i podstiču njihovu

NAGRADA ZA
INOVATIVNE
NASTAVNIKE

FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2020.

motivaciju. Problem (ne)motiviranosti učenika za učenje općenito, uvidjela sam kao jedan od glavnih izazova koji se nalazi pred svakim nastavnikom, a tome uveliko doprinose zvanično propisani suhoparni sadržaji i udžbenici. Budući da se reformski procesi u obrazovanju odvijaju prilično sporo, ono što preostaje nastavnicima je da sami uvedu inovativne prakse u nastavi kako bi unaprijedili nastavni proces, a samo obrazovanje učinili funkcionalnijim i humanijim.

CILJ I ŽELJENI ISHODI (sa kakvim ciljem ste realizovali navedenu praksu; šta ste željeli postići) Jedan od osnovnih ciljeva ove prakse je približavanje kompleksnih filozofskih sadržaja učenicima na zanimljiv i dopadljiv način, koristeći strip kao nastavni medij, a onda i buđenje interesa učenika za filozofske sadržaje, poticanje i razvijanje kritičkog, kao i kreativnog mišljenja kod učenika. Na ovaj se način ostvaruje jedan od nužnih preduvjeta nastave filozofije, ili nastave uopće, a to je nastavnička i učenička sloboda i autonomnost u mišljenju.

U slučaju kada učenici kreiraju strip (taj zadatak uvijek rade u paru), također potičemo i njihov timski rad. Na ovaj način postiže se i međupredmetna povezanost sa likovnom kulturom, s obzirom na vizualnu odnosno slikovnu dimenziju stripa, potom sa jezikom i književnošću s obzirom na razumijevanje i interpretaciju teksta od strane učenika, odnosno kreiranje stripovnog scenarija, ukoliko učenici sami stvaraju strip. Osim toga, cilj je da učenici filozofske probleme i pitanja kroz strip razumiju kao relevantne za njihov svakodnevni život, kao i da u stripu kao umjetničkom, nefilozofskom mediju uoče, a potom i analiziraju i evaluiraju filozofska pitanja ili ideje. Ukratko, putem *stripovne metode* učenici će biti u mogućnosti dostići ishode sa najviših razina mišljenja po Bloomovoj taksonomiji, i to u sve tri domene: kognitivnoj, afektivnoj i psiho-motoričkoj.

U osnovi stripovne metode u nastavi je metodički postupak poznat kao skandalon (grč. skándalon – sablazan, zgražanje, sumnja). Skandalonom se nastoji isprovocirati učenička znatiželja, tako što će im se nešto što im se inače činilo neupitnim, samorazumljivim, dovesti u sumnju, kako bi se učinilo predmetom kritičkog propitivanja i promišljanja. Stripovna metoda je u svojoj osnovi okrenuta prema učeniku i na različite načine mu omogućava da bude aktivan sudionik nastavnog procesa.

DETALJAN OPIS REALIZACIJE (*Opis postupaka i koraka u realizaciji. U tekstu naznačite naziv i broj priloga koji se odnosi na taj segment/fazu realizacije.*)

Kao što sam ranije napomenula, u nastavi filozofije sa logikom sam upotrebljavala tri oblika *stripovne metode*, koje ću ovdje detaljnije izložiti i potkrijepiti dodatnim materijalom.

- 1. Samostalna izrada stripa od strane učenika.** Ovaj oblik stripovne metode zahtijeva duži vremenski period koji će se dati učenicima za odabir teme, planiranje i izradu stripa, pa sam ga ja učenicima kao zadatak davala tokom zimskog raspusta. Učenici ovaj zadatak rade u parovima, tako da je prvi korak odabir partnera za rad od strane učenika (svakako preporučujem nastavnicima da dopuste učenicima da sami odaberu s kim će raditi, a o svim benefitima timskog rada možete pročitati u učeničkim refleksijama (Prilog 2). Drugi korak predstavlja odabir teme stripa od strane učenika, najčešće iz već ponuđenih tema koje korespondiraju sa planiranim nastavnim sadržajima. Učenicima se predočavaju kriteriji ocjenjivanja, koji se nalaze u prilogu 3. Najveći dio posla je istinski samostalni rad učenika, koji podrazumijeva puno slobode, kreativnosti i kritičkog mišljenja. Možda najvažniji aspekt ovog oblika stripovne metode predstavlja to što učenici mogu materijalizirati i vidjeti plod svog rada. Odabrane primjere učeničkih radova možete vidjeti u prilogu 4.
- 2. Strip kao osnova za poticanje nastavnog razgovora i diskusije.** U ovom slučaju strip ne mora biti sa eksplicitno filozofskom tematikom, nego učenici trebaju prepoznati filozofska pitanja i probleme u pojedinom stripu ili dijelu stripa i povezati ih sa već naučenim. Kod ovog oblika stripovne metode u nastavi filozofije koristila sam stripove *Superman* (problem identiteta, etička pitanja, usporedba Supermana sa Nietzscheovom idejom nadčovjeka, problemi moći, odgovornosti i pravednosti...), *Stripologikon* (logički problemi, odnos matematike prema znanosti i filozofiji, politički stavovi poznatog filozofa B. Russela) i strip *V kao Vendetta*. U zavisnosti od ciljeva koje želimo postići, učenicima se može dati da strip pročitaju u cijelosti ili samo jedan njegov dio i to na način da oni samostalno, najprije identificiraju, a potom analiziraju i evaluiraju pojedina filozofska stajališta i probleme. Nekada je i samo jedna stranica stripa dovoljna da ispuni postavljeni cilj i izazove željenu reakciju učenika. Strip *V kao Vendetta*, sa svojim sugestivnim prikazom totalitarnog društva u postapokaliptičnoj Britaniji, nameće

NAGRADA ZA
INOVATIVNE
NASTAVNIKE

FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2020.

kao iznimno dobar poticaj za raspravu o društvenim i političkim temama, odnosno temama s područja političke filozofije koje su važne za društva današnjice. Ovaj strip se u nastavi filozofije sa logikom može koristiti kao sjajna platforma kako bi se učenike navelo da preispitaju vlastite moralne principe i promišljanja o vlasti, odnosno da ih sagledaju iz različitih etičkih i političkih perspektiva sa kojima su se upoznali na nastavi filozofije (utilitarizam, retributivizam, deontološke teorije, etički relativizam vs apsolutizam, etički univerzalizam, liberalizam vs komunitarizam i sl.). U priči su homoseksualci i ljudi tamnije boje kože internirani, postaju žrtve štetnog medicinskog eksperimentiranja i na kraju bivaju ubijeni kako bi se utro put novom bijelom društvu. Stoga se etička rasprava sa učenicima može prenijeti i na pitanja rasizma, homofobije i korištenja nedopuštenih istraživanja na ljudima, što na koncu dovodi do neminovnog uočavanja sličnosti logora internacije predstavljenih u stripu sa koncentracionim logorima u holokaustu. Tako se nastavnicima otvara mogućnost i za problematiziranje totalitarizma sa učenicima. Smatram naročito važnim, baš kao i pri upotrebi filma u nastavi, učenike uvježbavati u uočavanju i promišljanju različitih filozofskih i društvenih pitanja i problema i njihovo povezivanje sa svakodnevnim životom. U prilogu 5 su citati i stranica iz stripa *V kao Vendetta*, koji mogu poslužiti za poticanje nastavne diskusije. Ovaj strip se vrlo učinkovito može koristiti u nastavi psihologije, sociologije, historije i građanskog obrazovanja.

3. **Strip kao izvor informacije i oblik svladavanja nastavnog gradiva.** Kod ovog oblika stripovne metode, učenicima se kao zadatak daje čitanje učenja pojedinih filozofa predstavljen u formi stripa. Stripovane knjige u kojima su na jedinstven i inventivan način prikazana učenja velikog broja filozofa, ali i drugih važnih ličnosti i, kao i različiti prikazi znanosti, religije i dr., nastavnici mogu pronaći u ediciji tzv. „biblioteke za početnike“, koje su na ovim prostorima izdavale beogradski Hinaki i zagrebačka Naklada Jesenski i Turk. Na primjeru nastavne jedinice *Platon – teorija spoznaje, moralno i političko učenje*, objasniti ću primjenu ovog oblika *stripovne metode* u nastavi. Prvi korak sastoji se u odabiru dijelova stripa koji učenici imaju zadatak pročitati. Nakon što su dobili upute za samostalan rad, učenici pristupaju čitanju pripremljenih stripovnih materijala koji tretiraju osnovne elemente Platonovog učenja, te pisano odgovaraju na pitanja koja su dobili uz njih (Prilog 6). Kod kuće učenici će proučiti odabrane izvorne Platonove tekstove i dati pisane odgovore na pitanja i zadatke date uz njih. Na narednom satu će se razgovarati i raspravljati o pročitanim tekstovima i na kraju zajednički zaključiti koje su osnovne značajke Platonovog učenja. Ovaj oblik *stripovne metode* u mojoj se nastavnoj praksi pokazao izrazito učinkovitim u svladavanju novog nastavnog gradiva, a budući da su učenja mnogih značajnih filozofa prikazana u ovom formatu, nastavnicima toplo preporučujem da se i sami okušaju u njenoj primjeni.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI (Koje ste rezultate postigli? Kako to znate i čime možete potkrijepiti?)

Efekti i rezultati primjene *stripovne metode* u nastavi filozofije sa logikom ogledaju se, na temelju moje **procjene učeničkih postignuća**, kao i samih **učeničkih refleksija** (Prilog 2), u većoj zainteresiranosti učenika za filozofske probleme i sadržaje, u boljem razumijevanju filozofskih sadržaja, kao i višem stupnju kritičkog mišljenja kod učenika. Ovdje se, također, potvrđuje nedvojbeno motivirajuća, problematizirajuća i provocirajuća funkcija stripa.

Relevantnost *stripovne metode* u nastavi filozofije sa logikom i nastavne prakse koju primjenjujem, a koja je predstavljena u gore pomenutoj knjizi, potvrđuju i recenzije uvažениh univerzitetskih profesora (Prilog 1).

Također, u prilog učinkovitosti ove metode govore i **rezultati empirijskih istraživanja** koji potvrđuju da se upotrebom stripa u nastavi filozofije sa logikom postižu bolji rezultati u pogledu kvantiteta, kvaliteta i trajnosti znanja, te da učenici pozitivno percipiraju nastavu uz primjenu stripa (usp. Cerić, H. (2016). Utjecaj primjene stripa u nastavi na kvantitet, kvalitet i trajnost znanja, *Zbornik radova sa znanstveno-stručne međunarodne konferencije: „Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju“*, Filozofski fakultet u Sarajevu – Odsjek za pedagogiju, 11-12. oktobar 2013., april 2016, 258-273).

NAGRADA ZA
INOVATIVNE
NASTAVNIKE

FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2020.

U zaključku, smatram da je *stripovna metoda* izuzetan nastavni medij za razvijanje ključnih učeničkih kompetencija: komunikacijskih, kompetencija za timski rad i suradnju, kreativno i kritičko mišljenje, rješavanje problema, kao i kompetencija za kulturnu svijest i izražavanje.

Dodatni komentari i sugestije drugim nastavnicima koji bi željeli implementirati vašu ideju

- *Stripovna metoda* može se vrlo učinkovito koristiti u gotovo svim nastavnim predmetima i na svim uzrastima, a naročitu primjenu nalazi u nastavi predmeta društveno-humanističke grupacije, kao što su nastava jezika i književnosti, historije, psihologije, sociologije, filozofije, građanskog obrazovanja, ali i u nastavi predmeta prirodnog područja.
- Nastavnici se ohrabruju da *stripovnu metodu* koriste kreativno i u skladu sa vlastitom metodičkom idejom.
- Za detaljnije upoznavanje sa teorijskim polazištima *stripovne metode* vidjeti šire u knjigama: Cerić, H. (2013). *Skandalon u oblačićima – Kako koristiti strip u nastavi?* Sarajevo: CNS i Cerić, H. (2019). *O edukativnom potencijalu stripa: prilozi etabliiranju stripovne metode u nastavi.* Sarajevo: Perfecta, a specifično za primjenu stripovne metode u nastavi filozofije sa logikom, vidjeti knjigu Cerić, H. i Cerić, E. (2020). *Strip kao medij filozofskog mišljenja: stripozofski pristup nastavi filozofije.* Sarajevo: Druga gimnazija Sarajevo.

PRILOZI

Molimo vas da vaši prilozi sadrže samo neophodne materijale koji su potrebni kako bi ilustrovali vašu praksu ili kako bi omogućili drugim nastavnicima da je primjene. Maksimalan broj fotografija koje šaljete u prilogima je 20, a broj videozapisa je 2.

Vaše priloge dostavite zajedno sa prijavom našoj Milici Skokić, na e-mail adresu milica@coi-stepbystep.ba.

Za sva pitanja vezana za proces prijavljivanja i Nagradu za inovativne nastavnike/ce, obratite se Nedimu Krajišniku koji Vam stoji na raspolaganju putem e-mail adrese nedim@coi-stepbystep.ba.

Molimo Vas da priloge imenujete tako da postoji jasna poveznica sa praksom koju

aplicirate: Vaše ime_broj priloga (MarkoMarković_prilog01)

NAGRADA ZA
INOVATIVNE
NASTAVNIKE